

INTRODUCERE

Colaborarea dintre Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, Institutul de Studii Balcanice și Centrul de Tracologie „Prof. A. Fol” al Academiei Bulgare de Științe, în jurul unor teme de istorie culturală și istorie a limbii, are o tradiție îndelungată. Actele întrunirilor care au fost organizate la București au fost publicate, în cea mai mare parte, în seria de față, întemeiată de Nicolae-Șerban Tanașoca și ajunsă acum la a opta apariție. Volumul acesta cuprinde comunicările prezentate la Colocviul *Cultură tradițională, istorie socială și istoria limbilor din Sud-estul Europei*, care a avut loc pe 5 iunie 2018, la București.

Titlul ales pentru publicarea actelor colocviului este inspirat de cartea lui Th. Capidan, *Limbă și cultură* (1943). Capidan a fost unul dintre promotorii studierii limbii ca fenomen social și istoric. El a înțeles și a prezentat nuanțat corespondențele lingvistice în spațiul sud-est european din perspective multiple, pentru a urmări adecvat palierele formării rețelei de paralelisme cu grade diferite de intensitate a manifestării lor.

Domeniile de cercetare ilustrate de cele unsprezece contribuții cuprinse în volumul de față se completează și pun în lumină direcții importante de studiu și aspecte semnificative de detaliu. Simona Nicolae abordează, pornind de la numele culorii „albastru” în greaca veche, un domeniu tot mai des investigat în prezent, acela al terminologiei culorilor. Ea evidențiază evoluția percepției culorilor și felul în care cuvintele segmentează, în greacă și latină, acest spațiu conceptual. Segmentarea lingvistică nu se suprapune celei științifice și se dezvoltă cu trecerea timpului. Lora Taseva se ocupă de un aspect foarte interesant al traducerilor de literatură medievală: echivalări ale toponimelor. Mihail-George Hâncu continuă cercetarea asupra semnificațiilor diferitelor reprezentări în literatura populară, medievală și literatura cultă actuală ale luptei sfinților militari cu balaurul. Dana-Mihaela Zamfir și Cătălina Vătășescu inventariază desemnările *Crezului* în română și albaneză în textele religioase din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea. Vasilka Aleksova și Darina Mladenova aduc în discuție datele oferite de un chestionar despre portul din Bulgaria în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Discuția este interesantă din perspectiva chestiunilor de metodă, dar și datorită faptului că sunt cuprinse informații care provin nu numai din bulgară, ci și din limba minorităților. O lucrare de gramatică cu material din dialectele aromân și meglenoromân semnează Nicolae Saramandu și Manuela Nevaci. Sunt puse în lumină paralelisme cu limbile romanice și sunt

evidențiate structurile comune cu dacoromâna, iar, pe de altă parte, sunt surprinse tendințele de evoluție ale dialectelor sud-dunărene, întărite de contactul cu limbile balcanice. Iulia Mărgărit se ocupă de caracteristicile graiului rudarilor din nordul Bulgariei, vorbitori de română. Evoluția terminologiei costumului este, după Lia Brad Chisacof, o sursă de fapte care urmăresc începuturile modernizării societăților sud-est europene în raport cu păstrarea unor tradiții vestimentare.

Volumul este completat de trei interesante studii de istorie propriu-zis culturală: două, privitoare la aspecte de istorie religioasă și confesională (Cristina Codarcea, despre enclavele catolice din Balcani în secolul al XVII-lea, și Cristina Feneșan, în continuarea unei cercetări mai ample, urmărind noi aspecte ale trecerii la mahomedanism la sudul și la nordul Dunării) și unul de istorie a cărții în secolul al XVII-lea (Penka Danova).

Ne exprimăm pe această cale deplina recunoștință față de conducerea Institutului de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, domnul Director Andrei Timotin, și față de conducerea Editurii Academiei Române, domnul Director General, Acad. Dumitru Radu Popescu, pentru sprijinul acordat în publicarea acestei cărți.

Mulțumim doamnei Alexandra Ciutacu pentru atenția cu care a citit manuscrisul lucrării și pentru prețioasele sugestii și doamnei Mariana Mocanu pentru depășirea cu succes a dificultăților de tehnoredactare.